

Et mærkeligt Exempel paa, at stundom Meget kan udrettes med svage Kræfter.

(Fremstillet i nedenstaaende, med Attester ledsagede Beretning til Landhuusholdningselskabet.)

Undertegnede er, den 5 August 1765, fød af meget fattige Forældre Knud Sørensen og Maren Stephensdatter, som kort før min Fødsel formedelst Armod maatte fratræde den Fæstegaard i Rakkeby Sogn og Bye under Hestrupgaard's Gods, som nu beboes af Jens Svenningsen; — altsaa er jeg nu næsten 65 Aar gammel. Denne min Fader var ei siden boesat, men, nok ei længe efter, som Tjenestetyende, død i Wangsted her i St. Hans Sogn i de usleste Omstændigheder, og bemeldte min Moder skal ved denne Leilighed, da jeg endnu neppe var et halvt Aar gammel, have taget Tjeneste som Amme, først i Aalborg og siden i Kjøbenhavn, hvorfra man ei siden har hørt noget fra hende. — Som spæd var jeg først hos en Huusfæster Arndt i Smidstrup Bye under Seilstrup Sogn og Gods, og dernæst hos Huusfæster Jens Brand ibid., men saasom disse og vare fattige, blev jeg siden opholdt, deels imellem mine Forældres Familie, og deels Bekjendtere, men da disse og vare uformuende, var mit Ophold tildeels meget kummerligt, da jeg kun fra 6te Aar til min Confirmation kunde faae Tjeneste om Sommeren. I al den Tid tjente jeg

paa begge Godser — da de tilhørte eet Eier — og i mit 24de Aar havde jeg den Lykke at have tjent som Karl hos een Mand, Peder Christensen Storgaard i formeldte Rakkebye, stille og uafbrudt i de sidste paa hinanden følgende 8te Aar. Men dette var og Enden paa min Lykke; jeg havde det store Uheld i Kornindhøstningen paa sidstnævnte min Husbonds Mark og i hans Arbeide ved i Stormveir at staae paa de paa Høstvognen oplæssede løse Kjørve og imodtage Binde eller saakaldt Læsefestangen, at Hestene bleve løbste og jeg paa den ynkeligste Maade beskadiget paa Hoved, Bryst, Arme og Ryg, meest til høire Side, og som forvoldte ei alene en langvarig Sygdom, men ogsaa for stedse Forliset af min høire Arm, som maatte affættes tet neden for Skulderledet. Saaledes var jeg fra en af de raskeste Ynglinge og Arbeidere i Egnen forvandlet til en af de usleste Krøblinge i Landet. Min Sygdom og Kuur, som varede over et Aar, kostede ei alene alt hvad jeg eiede i Klæder og Penge, men ogsaa mere, og da ingen Forsørgelsesanstalter, i det mindste paa Landet, da eksisterede, maatte jeg gribe til det haarde Middel, i 3 Aar, at betle, og det blot af den Aarsag, at ingen vilde give mig Arbeide, fordi man troede jeg med kun een Arm ei kunde arbeide. For dog at forsøge paa at blive den usleste og for mig modbydeligste Levemaade quit, hensatte jeg mig i Rakkebye som Indsidder, og levede da af, ved egne

Indretninger, beqvemme for min ene Arm, at
 stryge saakaldte raae Leer: eller Muursteen om Som-
 meren og om Vinteren at bære Breve, Pakker,
 mundtlige Bud o. s. v. i 3 Aar, og sammensul-
 tede, om jeg saa maa sige, saa meget at jeg kun-
 de fæste, rigtig nok kun et af de ringeste Huse,
 Hundsig Huset i Snarup i Rakkebye Sogn un-
 der Hestrupgaard's Gods, men her var Tabet af
 min ene Arm mere end smerteligt, og nær havde
 jeg desaaarsag maattet give Slip paa Huset, thi
 ingen Gaardmand, som formeldt, ansaae at jeg
 kunde arbejde med een Arm, og ingen vilde derfor
 tage mig i Arbeide og altsaa kunde jeg ei faae
 min lille Jordlod drevet, men endelig, efter uud-
 sigelig Noie, lykkedes det mig at overvinde denne
 Vanfærlighed, først ved Hjælp af min eneste Koe —
 for at vise Proven — og siden i Fælled med min
 Naboe, paa et lignende Huus, hvorved vi endog
 udvidede vore Jorder saameget at vi, istedet for en
 eneste Koe hver, desuden endnu samlet kunne hol-
 de en stærk Stud, hvormed Køerne skiftede i Ar-
 beide, og saaledes besad jeg dette Huus i 20 Aar.
 Formedelft forandrede Omstændigheder med Naboe-
 huset, kunde jeg ei længere besidde mit, men maatte
 opgive det; dog fik jeg et andet i Fæste, Bagterp
 Hedehuus kaldet, i St. Hans Sogn, da under
 Aastrup Gods, men hører nu uuder Seilstrup.
 Dette Huus har jeg nu beboet i henved 17 Aar,
 i den Tid bragt det til ved min Kones og egne

Kræfter, fra: at derpaa da kun holdtes een Ro — fra Begyndelsen af først ved at leie eller kjøbe Foder og Græsning saameget at der kunde holdes 2 Køer, hvormed Arbeidet forrettedes, og senere ved en Stud til Hjælp, og endelig er det bragt dertil at jeg nu i de senere Aar holder 2 Heste, 2 Køer og en halv Snees gode Faar. Og saaledes er det nu et af de bedste Steder, da Bygningen forholdsvis og er nødvendig forsøget, og Hrtk. kun er 1 Skp. 1 Fkr. $\frac{3}{4}$ Alb. og endnu en Parcel paa 1 Fkr. $\frac{3}{4}$ Alb., folgelig i det hele kun 1 Skp. 2 Fkr. $1\frac{1}{2}$ Alb.; jeg har endog i de senere Aar holdt 1 Koe mere. Da Huset, hvoraf det og har sit Navn, fra først af kun var opbyggt paa Heden, saa gif min Bestræbelse ud paa at faae alt nogenslunde skiftet Jord under Plougen og saaledes er herved 7 à 8 Tdr. Sædeland mere end der før var, bragt til Frugtbarhed, i Særdeleshed er det meeste god Rugjord, deels ved at jevne Huller, Weie 'og Wandfuger og tildeels og ved Wandgrøfters eller Wandfurers Anbringelse;' og ei lidet af denne Hedejord maatte først, deels gennemgraves første Gang og jevnes med Spade, og andre Steder maatte Sandbanker bortføres og et Par Lag Torv i Stedet, før det kunde pløies, — alt med min ene Arm. Saa længe Sundhed og Ungdom vare forenede, har jeg saaledes med Nød og Nøie erhvervet Brødet, og har ogsaa rigtig nok hidtil kunnet arbeide selv, indtil i de seneste Aar, da jeg har maattet leie andre

til at meie (høste) mit Korn og Høe; og da min Kone i de sidste 7 à 8 Aar næsten stedse har været fengeliggende, og Frugten af vort 28 Aars Ægtekab, 2de Børn, bortdøde i Ungdommen, og af 5 fattige og hjælpeløse Pleiebørn, nemlig:

- 1) Et Pigebarn, Johanne Maria Nielsdatter, fra 11 Maaneders Alder indtil hun var confirmeret, og videre fra den Tid og til hendes Død, 33 Aar gammel.
- 2) Et Drengbarn, Jacob Hansen, fra 2 til 5 Maaneders Alder, da han saa og døde.
- 3) Et Dito, Johannes, fra han var 1 til 2 Aar, da Forældrenes Kaar bleve saa at de selv ville og kunne forsørge ham.
- 4) Et Dito, Niels Christian Mortensen, ogsaa fra han var 1 til 2 Aar, men som Forældrene da ligeledes kunne stille os ved, og endelig
- 5) Et Dito, Carl Christian Nielsen, fra 9 Maaneders Alder til 1 Aar efter hans Confirmation, da han — efter sin Tilboielighed — blev sat i Haandværksklære hos en Smed i Hjørring sidste Aar;

som jeg alle i meldte Tid har forsørget, er heller ingen tilovers for mig, og saaledes har jeg ingen havt eller fremdeles har at støtte mig til i mine svagere Alderdomsdage, som jeg desaaarsag saa ængstelig seer i Møde. Da ovenanførte er sandfærdigt, og jeg i Forhold til Stilling og Vilkaar vistnok har

virket saa meget muligt, og da jeg veed at visse
baade velgjørende Selskaber og Stiftelser har be-
lønnet slikt til Opmuntring, saa vover jeg under-
danigst at ansøge det høiføngelige Landhuushold-
ningselskab, om mig ei naadigst kunde tilstaaes
en lille aarlig Hjælp i Penge, hvorved jeg endnu
fremdeles kunde vente at vedblive meldte mit
Fæstehuus, og derved redde mig og Kone fra at
blive virkelige Fattiglemmer paa Sognet.

Bagterp Hedehuus i St. Hans Sogn, pr. Hjør-
ring, d. 10 Juni 1830.

Underdanigst
Stephen Knudsen
(med ført Pen).

A t t e s t e r.

1.

Fanledning af Huusmand Stephen Knudsen
af Bagterp Hedehuus hans Ansøgning af 10de
dennes til det Kongelige Landhuusholdningselskab
om nogen aarlig Understøttelse som Opmuntring for
hans store Flid og Arbeidsomhed i Forhold til hans
mislige Legemsforfatning, da han med spinkle Lem-
mer og kun en Arm har udrettet ligesaa meget,
ja endog mere end andre Huusmænd her i Egnen
med friske Lemmer og ellers i lige Stilling, og til-
lige derved vist meer end almindelig Overlæg og
Tænsomhed, har han anmodet mig om at med-
dele ham mit sandfærdige Vidnesbyrd, som den
der har kjendt ham i et Tidsløb af omtrent 30 Aar,

fornemmeligen paa Grund af at de Embedsmænd, der kjende hans Forhold og Stilling fra forrige Tider, enten ere bortdøde eller forflyttede til andre Egne.

Jeg bør derfor overeensstemmende med Sandhed bevidne: at Ansøgeren, hvem jeg, som meldt, i 30 Aar har kjendt; hvilket dog ikke var før flere Aar efter at han var kommet til Skade paa hans Lemmer, har viist usædvanlig Arbeidsomhed og Flid ved ethvert Bondearbejde, hvortil andre maae bruge 2 Hænder, hvorved han har hjulpet sig med at binde Nedsfaberne nu paa een og nu paa en anden Maade til Legemet, naar han ikke kunde anvende dem med den ene Haand, og saaledes har han udrettet alt Arbejde forsvarligt indtil nu at Legemsfræsternes Aftagelse gjør det umuligt for ham at forrette de tungere Arbejder; og da hans Kone, i det mindste i en temmelig lang Række af Aar, har været meget svagelig, og altsaa kun har kunnet yde ham liden Hjelp, have de vist snart ingen anden Udset end at tye til Fattigforsørgelsen, uagtet det meget strider imod deres Følelse og Tænkemaasde at requirere denne Hjelp.

For øvrigt bemærkes: at jeg for de sidste 30 Aar, hvori jeg har kjendt ham, intet finder anført i Ansøgningen som jo er overeensstemmende med Sandhed; og kan jeg ikke undlade at tilføie: at jeg ofte, før Teglværker anlagdes her i Egnen, har seet denne ufortrødne Mand, med egne Fodder at

ælte og tilberede det Leer, hvoraf han folgte Steen i stort Antal hver Sommer; samt forøvrigt at Ansøgeren er en moralsk god og i hans Stilling en agtet Mand.

Nastrup Møllegaard den 22de Juni 1830

Borgen,

Tiendecommissair.

2.

At Stephan Knudsen, der nu beboer et Fæstehuus, som tilhører mig, har udi den Tid jeg har kjendt ham, som er noget over 30 Aar, uagtet han har kun den venstre Arm, vist en sjelden Duellighed til at bearbejde sine Huuslodder, først i Rakkebye Sogn, og siden det, som han nu boer udi i Bagterp, St. Hans Sogn, samt ved vedvarende Flid og Bestræbelse bragt det dertil, at han med den venstre Arm og Haand har udrettet saa meget Arbeide baade i Marken og hjemme, samt ved at stryge raa Steen og fjore Reiser efter Kalk m. v., saa han har paa en honet Maade ernæret sig og Kone, er Sandhed og mig vitterlig, saa han, uagtet Krøbling, har arbeidet som et værdigt Lem af det borgerlige Selskab, der ikke uden Fortjeneste er værdig en opmuntrende Hjælp, da han nu formes delft Alder ei kan arbeide som forhen.

Efter Begjæring har jeg meddeelt ham denne Attest.

Seilstrup d. 4 Juli 1830.

K. Søyer,

Landvæsenscommissair.

3.

Supplicanten Stephan Knudsen har i sin underdanige Ansøgning til det høiføngelige Landhuusholdningsseelskab i eet og alt anført den rene Sandhed. Hans høire Arm er ganske borte, og dog har han vüist Flid, Duelighed og forstandig Dykning, indtil Beundring, saa han baade som udmærket Agerbruger, findrig sig til alt Slags Arbeide hjelpende med den ene Haand og Arm (den venstre) som et hæderligt Exempel paa hvad en i saa høi Grad Krøbling kan udrette, som christelig og veltænkende Mand, og nu som for Faderløse velgjørende og dem kjærlig ledende og endelig som trættet, gammel og svækket og uden mindste Formue, fortjener Manden det bedste Vidnesbyrd og den bedste Unbefaling, hvilke begge jeg skylder denne brave Mand og herved med Fornøielse meddeeler ham.

Hjøring Præstegaard d. 5 Juli 1830.

C. Rabell,

Provst og Sognepræst.

4.

De bilagte gode Attester bevise at Supplicanten har været en meget virksom og vindstibelig Mand, i det han, skjøndt Krøbling, ikke alene har vidst at soutinere sig og Familie i forskjellige Stillingen, men endog stedse udvidet hans Virksomhed

og optaget forholdsviis ikke faa raae Jorder til Dyrkning.

Jeg tillader mig desaarfaag og tillige med Hensyn til hans gode Forhold, at anbefale ham til det ærede Selskabs Opmærksomhed, ved muligen nu, i hans tiltagende Alderdom at forundes, om ikke aarlig Understøttelse, saa dog en passende Gratification.

Hjøring d. 8 Juli 1830.

Græsh,
Amtmand.

(Hans Majestæt har nylig hædret Huusmand Stephen Knudsen med Dannebrogsmændenes Sølvfors. Landhuusholdnings-selskabet tilkjendte denne udmærket stræbsomme og agtværdige Bonde en Belønning af 50 Rbdlr. og anbefalede ham til en aarlig Understøttelse af det Offentlige.)

Beretning om det ved Nidløse Præstegaard indførte forbedrede Ugerbrug.

Motto:

Nil melius, nil homine dignius, quam agricultura.
Cic. de off.

Da Undertegnede af Lillægget til den danske Stats-tidende for 1830, No. 77, erfarer, at det høiforsgelige Landhuusholdnings-Selskab udlover Belønning for den, der i det mindste i 5 Aar har staldfodret, og jeg nu allerede i 6 Aar, nemlig fra 1825—30 (begge incl.) har brugt denne Fodrings-

maade, saa tillader jeg mig herom at tilfille det Kgl. Selskab nedenstaaende Beretning.

I Aaret 1824 modtog jeg Nidløse Sognefald, hvortil ere henlagte omtrent 60 Edr. Land Ager og Eng, der staae for Hartkorn 5 Ed. 6 Skp. Dette Areal er ved Udskiftningen heelt ubeqvemt fordeelt paa 3 Puncter. Den mindste Deel, $2\frac{1}{2}$ Ed. Land, har jeg bortleiet for min Embedstid. Den næste, 20 Ed. Land stor, er Kaldets Part i den saakaldte Namose, bestaaende af lutter tørvejordet Eng, hvor paa jeg har høstet et høist forskjelligt Quantum Høe, fra 5 til 30 Læs mindre godt Høe. Nærmest med Hensyn til Staldfodringen har jeg opdyrket den nærmeste Deel af dette aldrig før opdyrkede Jordsmon, indtil 6 Edr. Udsæd, og, efter at have paakjørt omtrent 300 Læs Sand, det eneste nære Blandingsmateriale, paa hver Ed. Land, høster jeg nu god og sildig Staldfodring derpaa. Dette Arbeide har dog de sidste 3 vaade Aaringer gjort noget Skaar i. Den 3die Deel af min Embedsjord, den egentlige saakaldte Dplod, ved Gaarden, bestaaer af 30 Ed. Ager og 8 Ed. Eng, hvis Drift er følgende:

1) Fuld Brak, hvoraf en 3die Deel, efter 2 Foraarspløininger, besaaes med Boghvede, der, hvis den er stærk og reen, høstes moden, men i modsat Tilfælde hugges til Staldfodring, en 3die Deel besaaes med Spergel, som, afsgræsset af Faar, strax ompløies, og den sidste 3die Deel holdes i reen

og fuldstændig Brak. Denne Benyttelse af Brakmarken, som isvrigt modtager Aarets Gjødste, har jeg fundet fordeelagtig med Hensyn til Jordbundens ulige Beskaffenhed i de forskjellige Rotations Nummere. 2) Rug og Rapsæd. 3) Urter og Kartofler, men i Rapsjorden Hvede. 4) Byg. 5) Havre udlagt med Klever. 6) Klever til Slet. 7) Klever eller naturligt Græs til Græsning. Hvor jeg troer at Kleveren vil mislykkes, udlægges Jorden med *avena elatior*, eller Hvidklover. For at bringe mere Afvefning i Afgrøderne paa Jord, der maaskee i Aarhundreder har baaret de saakaldte *cerealia*, og kun disse, har jeg i de senere Aar indlemmet Rapsæd, hvortil jeg desuden, under nærværende høie Priser paa denne Handelsplante, har troet at bruge fordeelagtigst det ved Staldfodringen forøgede ja overskydende Quantum Gjødste. Jeg har saaledes iaar, uden at skade den øvrige Production, paa $1\frac{1}{2}$ Td. Land høstet 13 Td. 6 Skp. til 11 Rbd. 3 Mk. pr. Td. og skjøndt denne betydelige Fordeel, her i Egnen, ansees for eventyrlig, anseer jeg den stærke rensende Behandling af Jordsmonnet, og de nye Mulddele, som den efterladte Stub og Rod af denne Plante meddele det, for en lige saa stor Vinding.

Hvad Staldfodringen angaaer, bruges sædvanligen dertil grønne Afgrøder, der afvefle med de modne, eller tages i Braklodden. Uden at nægte Gavnigheden heraf, har jeg med Hensyn til mit

Locale, hvis yderste Afdelingers Afstand, under ugunstige Omstændigheder, vilde meget vanskeligt gjøre Staldfodringen, fundet, at denne lod sig lettest udføre ved at have, saa at sige, sine egne doterede Stykker. Herved vindes ogsaa den Fordeel, at disse, valgte i Nærheden og behandlede til deres Viemed, gjøre den sikker og mere uafhængig af Veirlig og Jordbund. Hertil kommer endnu, at disse Staldfodringslodder, just fordi de ere saadanne og bestemte dertil, næsten bestandig give 2 Afgrøder om Aaret, en grøn og en moden, hvad mangeslags Omstændigheder ikke saa let tillade paa de egentlige Rotations-Afdelinger. Driften er da denne: til første Afgrøde, der høstes grøn, Rug, Blandingsfæd, Bikker, til anden Boghvede eller Kartoffer. Naar Omverlingen er udløben tages Klevet, men kun i eet Aar. Modne Afgrøder høstes ogsaa, naar de nærmest tilgrændsende Nummere gjøre det muligt. At afveyle med Afgrøderne og holde Jorden i rig og stærk Kraft, er her, som overalt i Agerbruget, det, hvorpaa det især kommer an. Min Staldfodrings saakaldte Domaine er dog en lille Eng nær ved Gaarden, der kan holdes under Overrisling af Gaardens og Gjødningsstedets overflødige Vand, paa omtrent 2 Skpr. Land. Uagtet at Flid har jeg ikke paa Agerlandet kunnet erholde tidligere grøn Fodring end her, Napslandet ene undtaget. Hermed begynder da Staldfodringen i Begyndelsen af Mai først til

Hestene, dernæst til Qvæget, der fra denne Dag erholder 1 à 2 Gifter til hen paa Sommeren. Naar Rugen er voxet til — sædvanligen saaes i denne Hensigt 3—6 Skpr. Land — erholde Hestene dernæst denne, skaaren mellem brudt Rug eller Havre, og hvad de levne gives Qvæget. I midlertid bliver den første Vikkehavre tjenlig, der affoses af Kleveren. Til sidst fodres med Boghvede fra Brakken, med sildig Vikkehavre fra Namosen og det, som voxer paa Digerne og Hegnet omkring Lodden. Først paa Foraaret, da der ingen Forslag er i det grønne Foder, blandes dette med Hø og Halm, hvoraf der saavidt muligt maa have et Overskud, at man til den Tid, da Grønfoderet bliver hyppigere, saavelsom mere halmet og fast, dagligen kan give Kreaturene noget iblandet, ei blot for at drøine paa hiint, men og for at befordre Fordsielsen og consolidere Gjødsken. Naar man først kommer i Gang med Staldfodringen, vil man ikke mangle overskydende Halm. Jeg har kun havt Mangel derpaa i Sommeren efter 1826, da mit Forraad om Vinteren var medgaaet indtil sidste Straae. Halmen er desuden nødvendig til Strøelse, der ikke godt kan undværes ved denne Fodringsmaade.

Strøelse er ei blot et nødvendigt, men og fordektigt Punkt i Staldfodringen, og om den end ikke medførte andre Fordele, burde den anbefales for den hensigtsmæssige Anvendelse af Strøelse:

Materialiet, som den giver Anledning til. Dette bestaaer fornemmeligen af Halm — naturligviis gammel, overgjemt til Fodring ubrugelig eller mindre god Halm. Ved Straaets Lørhed og Huulhed opsamles den megen flydende Gjødske, der er et nødvendigt Resultat af Staldfodringen, og ellers vilde for største Delen bortdunste i Barmen, hvis man ikke har en Rumme til at samle den i, hvorfra man kan udfjøre den og fordele den paa Engen eller Ageren ved Hjælp af et hullet Bræt, som flæber efter Vognen, en Indretning som jeg ikke her har god Leilighed til, og desuden ikke heller har behovet, da jeg stedse har havt Halm nok, især siden jeg har faaet Klapsfoder, der hen paa Sommeren, naar det øvrige Halmforraad gaaer op, kommer ret tilpas. Dog treffer det sig undertiden, som i Sommeren 1827, at Halmen er medgaaet, og man har kun lidet eller intet at strø med, da maa man gribe til Surrogater, hvilke sikkert de allerfleste Steder tilbyde, for at forskaffe Qvæget et, ved denne Fodringsmaade dobbelt vigtigt, reent og tørt Føde. Her i Eggen, hvor Lørd er det almindelige Brændsel, mangler det saaledes ikke paa Smuld og Affald fra denne, hvortil jeg dengang maatte gribe, og som jeg senere intet Aar forsømmer at samle med Omhyggelighed til denne Hensigt. Lørdesmuldet giver endnu et renere Føde end Halm, indsuger bedre den flydende Bædske, og tilveiebringer en ypperlig Jordblanding ved den Rig-

dom af stagnerende Muld, der opløses under Gjørrings- og Forraadnelses-Processen. Jeg kan ved denne Leilighed ikke andet end bemærke, hvor langt bedre de mange gamle Halmstakke, som man undertiden finder optaarnede ved Herregaarde og ved Bøndergaarde i Nærheden af Hovedstaden, kunde forvandles til Gjødske ved Hjælp af Staldfodringen, end dette nu skeer ved Hjælp af Liden.

Da Hensigten, hvori jeg anvender Staldfodring, er: at forøge Antallet af Creaturene, og producere et større Quantum Gjødske, i vort ublide Clima Landbrugets nervus rerum gerendarum, mere end at fodre Malkeskæerne, har jeg, tildeels og af Ukyndighed, ei kunnet anstille nøiagtige Beregninger hvad Smør og Mælk angaaer. Saameget synes jeg dog med Visshed at have erfaret, at skjøndt denne Fodringsmaade giver fuldt vel saa megen Mælk, giver den dog ikke saa godt eller behageligt Smør. Hvad Mælk, der derfor faaes paa Stalden, bruges i min Huusholdning til Kalves Opdræt og Fodning, hvad jeg med Hensyn til Stedets Velisgenhed, fjern fra Hovedstaden og en større Kjøbstad, har anseet for det Fordeelagtigste. Grundene til hiin Paastand synes at ligge nær. Først fodres sjældent paa Stald, før hen paa Sommeren, med blot grønt Foder, da det, som sagt, er nødvendigt og saare gavnligt for Kvægets Sundhed at give noget tørt Foder. Det grønne Foder, som gives, forekommer mig dernæst, hvad Næringsstoffet an-

gaaer, for det meste at maatte staae ligesaameget tilbage for det naturlige Græs, som Kunsten i Almindelighed staaer tilbage for Naturen, eller Driuhuusplanter for dem, som voxe paa frit Land. Det grønne Foder fremdrives ved Kunst, ved stærk Gjødsling, det voxer hurtigen op, har liden Fasthed, men er desto mere vandet, hvorfor og den Gjødske, der paa Stald falder efter blot grønt Foder, er langt mere flydende end den, som falder efter Græsning paa Ageren. Hvad der og kommer i Betragtning er den Omstændighed, at Koen ved Krybben ikke har noget Valg, men er nødsaget til at æde, hvad der forelægges den, hvorimod den, som tvires eller græsses, har et frit Valg, forefinder en mere blomsterriig, blandet, aromatisk Føde, som tydeligen gjenkjendes i Productets behageligere Duft og Smag. Hvilken Forskjel i Productet maa ikke Hvidkleveren alene frembringe? Man behøver blot at sammenligne denne Plantes aromatiske og dustende Blomst, der paa de fleste Græsgange er saa hyppig, med det vandede grove Straae, som Vikehavre giver, og man vil snart overtude sig herom. Jeg er meget villig til at indrømme, at Localet, forskjellig Hensigt, og den Fodring, som voxer mellem Rotationer, og flere andre Omstændigheder, bør gjøre de nødvendige Modificationer gjeldende, men Klogskab, lempet efter Tingene, er jo og i Landbruget ligesaa nødvendig, som i nogen anden Stilling.

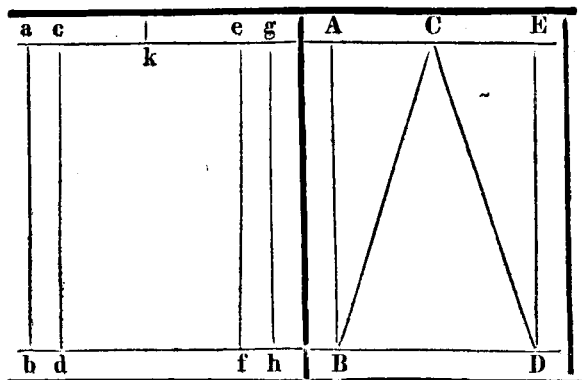
Jeg har derfor fundet det fordeelagtigst at tvire

Malkeskæerne, og deri, saavidt muligt, at gaae frem paa følgende Maade. Jeg har gjerne 4—5, saa kaldte nybærmede Køer fra Marts eller April, som sættes paa Græs saa tidligt, som muligt. Naar Høesletten er tilendebragt, udsættes ligeledes de øvrige, der imidlertid have kælvet. Antallet pleier da som oftest at voxe til 7—8, og dette Antal forsøges yderst sjældent før hen i Kornhøsten, mod Slutningen af August eller i Begyndelsen af Septbr. I stærk Varme om Dagen, eller Kulde om Natten indtages dog det tvøirede Qvæg hyppigen paa Stald, og fodres der (i første Tilfælde) fra Kl. 9 Form. til 4—5 Eftermiddag med grønt Foder. Utsaa græsses egentligen og absolut kun Faarene, hvis Antal er 8, paa Spergelen i Brakloden ic., og naar et Føl haves, da ogsaa dette. Da min Besætning sædvanligen i Gjennemsnit bestaaer af 5 Heste, 15 Køer, 4 Ungkøveder, 2 Kalve, 8 Faar, 5—6 Sviin, 1 Tyr, der alle ere af stor Race, saa skjønnes det, at jeg omtrent staldfodrer $\frac{2}{3}$ af Besætningen. Til enkelte Tider har jeg havt 18 Køer, men saa tyes desto mere til Staldfodring, uden at forsøge det tvøirede Qvægs Antal. Overalt har jeg ved alle Omvexlinger, saavel de fordeelagtige og gode, som de onde og ubehagelige, fundet en sikker Tilflugt i Staldfodringen. Det bemærkes endnu, at mine Heste kun i 3—4 Uger sættes i Løier eller græsses løse og allerede indtages før eller ved Nichelsdag.

Min Staldfodring foretages i lukte Stalde,

der desto værre ikke uden bekoftelig Ombygning kunne indrettes saaledes, at Qvæget kan ligge tørt, om Strøelse skulde være mindre hyppig for Haanden. Hornqvæget staaer i Hilde, (see nedenstaaende Tegning) der forbyder det at kaste det grønne Foder, under Jagen efter Fluerne, bag ved sig.

Hilde, hvori Qvæget staldfodres.



Imellem a b og c d har Qvæget Hovedet, saavelsom e f og g h, naar det fodres. c d og e f ere bevægelige i d og f og kunne falde i e og c til k, naar det vandes, saaledes som næste Figur udviser. Hilden er meget vedvarende, koster lidet, da alt Reb spares. Indretningen, der er lidet bekjendt her, skal dog i Holsteen findes hist og her, og fortjente at indføres overalt; hvor der staldfodres i det mindste.

Dersom jeg havde megen høi og ufrugtbar Jord

troer jeg, at store bevægelige aabne Stalde for alle Kreaturer vilde være fordeelagtige.

Fordelene ved al Staldfodring, hvoraf jeg tildeels har omtalt de fleste i det foregaaende, ere saa indlysende og aabenbare, at man maa undre sig over, den ikke er meer almindelig. Den er ingenlunde ubekjendt, men det gaaer her, som i det Religiøse, Menneskene vide det bedre, men gjøre dog ikke deres efter; Vane, Lædshed og Fordom yttre ogsaa her deres sorgelige Herredømme over Mennesket. Om Mueligheden af Staldfodring i det Store paa Herregaarde tør jeg ikke dømme, men at den i det Partielle ogsaa der vil stifte Gavn, er sikkert ingen Tvivl underkastet, og Ingen, som er practisk kyndig i Sagen, vil have Iynderligt at indvende mod den Paastand, at en Gaard, der har kun 200 Td. Land, ceteris par. vil og maa kunne indbringe ligesaa meget som den, der har det dobbelte Areal, naar den bruger Staldfodring paa den rigtige Maade i en Rotation, saasandt som Staldfodringen giver et Landbrug i det Intensive Erstatning for Mangel af det Extensive. Men endnu mere gjælder dette om et mindre Agerbrug, saadant som jeg har det, og det sædvanligen forefindes i Bondestandens Hænder. Her bør den efter min Formening staae øverst blandt de saakaldte Grundforbedringer — Mergling ei engang undtaget — forsaavidt den gjør dennes Impuls mindre nødvendig, og fortrinligen leverer Midlet til Grundens Forbedring.

Her er dog ikke Taler om at nedsætte noget virksomt og gavnligt Foretagende, men kun om Ransgen iblandt Forbedringer. See vi derfor hen til den Mængde uopdyrkede Jorder, som endnu er i Bondestandens Hænder, hvilken Binding vilde det ikke være for Fødelandet, om den var almindeligen. Den Iver, hvormed det Kongelige Selskab fremmer dette gavnlige og isøvrigt ikke meget vanskeligt iværksættelige Foretagende, er derfor ligesaa patriotisk som viis, og man maa ønske den en heldig og hurtig Seir. De specielle Fordele af Staldfodring ere almindeligen bekjendte; hvo veed ikke at den tillader at holde et næsten dobbelt Antal, dobbelt saa godt fodrede Creature, at Qvæget har det beqvemmere paa Stald fremfor at taale Dagens Hede og Nattens Kulde, og der finder en Rolighed, der er saa gavnlig for dets Natur. (Det kan derimod ikke nægtes, at den ikke staldfodrende Bonde har et haardførere, men mindre producerende Qvægslags). Hvo veed ikke at en Koe paa Stalden trives og tager til Takke med det groveste, sikkede Ukrud, kort med meget Foder, som den vrager paa Marken og til ingen Nytte nedtræder under sin Fod, og hvormeget spares ikke paa Kieb, især i en vaad Sommer. Man paastaar vel dristigen, at Arbeidsheste ikke holde saa godt ud paa Staldfodring, som paa Græs, men skulde heri være nogen Sandhed, maatte Uarsagen ligge i den Omstændighed, at Staldfodringen ophører om Natten, den Tid, hvori Arbeidsdyret

især recreerer sig. Ellers indseer jeg isøbrigt ikke rettere end at den hurtige Tilfredsstillelse af dets Appetit, som Staldfodringen fremmer, maa være fordeelagtig for Arbeidsdyret under dets Hvile, og indtrækker uroligt, slet og raat Veirligt, som i denne Sommer, maa dog vel den bedre Nøgt under Tag være gavnligere for det, end den, som Løiret giver paa Marken. Isøbrigt har mine Heste stedse været fede paa Staldfodring, og ingenlunde været fristagne for det nødvendige Arbeide. Jeg vil dermed ikke nægte, at der gives Arbeide, hvorved en Hest, paa Staldfodring, skjæmmer sig, men saa vil og det samme være Tilfældet paa Græsning, og saa svært Arbeide udholder selv det bedste Dyr kun ved rigelig Kjærnesøde. Men den vigtigste Fordeel af Staldfodringen, der vel ikke, i sin Udstrækning betragtet, er mindre end den forhsiede Production, er det betydeligere Quantum Gjødske, som denne Fodringsmaade frembringer, og er det vist, at Agerbruget ikke kan undvære denne Nerve i vort Land, saa indsees denne Fordeels Vigtighed. Ved Forsøgelsen af Gjødsken bliver det Landmanden muligt at give sine allerede opdyrkede Jorder en høiere Cultur, at opdyrke de raae, med Held at opelske Handelsplanter, og give sin hele Stilling et høiere Sving. — Fordele, som Gaarig Erfaring har overtydet mig om, og som ere alt for bekjendte og almindeligt antagne til at derom mere behøver at

figes. Hvor underligt det end maatte klinge, jeg kunde ikke sorgfrit og uden Næringsforger subsistere i det mindste Kald i Sjælland, dersom ikke Staldfodring bidrog dertil. Jeg stræber af al Magt at overtale Bønderne til at bruge denne Fodringsmaade, og den er nu og i Gang saa temmeligt hos Enkelte i et Sogn, hvor den knap kjendtes forhen. Jo mere Kapsæden bliver almindelig — iaar saaes den af 4 Bønder i Midløse Sogn — destomere vil det vorde nødvendigt at see sig om efter et Middel, der saa virksomt forøger Quantummet af Gjødsken. Maatte det fremdeles lykkes mig, vilde jeg troe, at, som en forøget Velstand vilde gjøre Bondens Stilling friere og lykkeligere, vilde denne atter vorde Basis for noget Bedre og Høiere, og med Cincinnatus Høeghs Exempel for Die vilde jeg ikke ændse visse Tidens Tegns, som holde slige Formaal og Bestjæftigelser under en dannet og lærd Mand's Værdighed, skjøndt Staten har anvist os disse Bestjæftigelser som Løn for vort Arbeide.

Hensigten af disse Linier er ingenlunde at erholde den af det høikongelige Selskab udlovede Belønning, som jeg frabeder mig. Dersom Det derimod finder mine Bestræbelser at fortjene det, vilde jeg tillade mig at bede Det om en Exstirpator til 2 Heste, et Redskab jeg længe har ønsket mig, og der som et Hæderstegn fra det Kongelige Landhuus:

holdningsfælskab vilde være mig dobbelt kjærkomment. *)

Nidløse d. 1. Octbr. 1830.

ærbødigst

P. C. Poulsen.

A t t e s t e r .

1.

Bed at bevidne at Hans Velærværdighed Hr. Pastor Poulsen i Nidløse dyrker sin Præstegaards-Udving udmærket godt og med særdeles Omhu, samt at han i 6 Aar har staldfodret en stor Deel af sin Besætning, skylder jeg ham tillige at yttre, at hans Bestræbelser i den Henseende ere dobbelt agtværdige, da hans Nidkjerhed for at virke i hans høiere Kald er ikke mindre end den hvormed han, Bønderne i hans Sogn til et gavnligt Exempel, har virket til at bringe fornævnte hans Udving i dens nuværende langt fordeelagtigere Drift, end den, som den befandtes i, da han ved sit Embedes Tiltrædelse modtog den.

Møerup d. 10 Decbr. 1830.

Gjerfing.

2.

Det er Undertegnede, som nærmeste Nabo, bekjendt at Hr. Pastor Poulsen i Nidløse siden 1825

*) Dette Redskab lod Selskabet udlevere Hr. Pastoren.